

Heydər Əliyev dərsləri

(əvvəlki qəzetin ötən saylarında)

“MDB-nin xarici sərhədləri nə olan şeydir?”

Ümummilli lider Rusiya tərəfinin dəfələrlə müxtəlif bəhanələrlə öz hərbiçilərini Azərbaycan ərazisinə yerləşdirmək cəhdlərinin qarşısını məharətlə almışdı. (Cenevrə demokratiya quruculuğu institutunun media dəstəyi layihəsi çərçivəsində Bakıda keçirdiyi konfransda iştirak edən Gürcüstan və Ermənistan jurnalistləri ilə görüşdəki söhbətində bəzi məqamlara aydınlıq gətirmişdi.

Vigen Çeteryan (İsveçrə): Cənab Prezident, mən Cenevrədənəm, sualı ingiliscə vermək istəyirəm. Siz istərdinizmi ki, NATO-nun Azərbaycanda bazası olsun? Necə bilirsiniz, bu bazalar Azərbaycanın gələcək təhlükəsizliyinə kömək edəcəkmi?

Heydər Əliyev: Bəs siz istəyirsinizmi ki, Azərbaycanda NATO-nun bazaları olsun?

Jurnalist: Təəssüf ki, bu barədə öz mövqeyimi hələlik açıqlamaq istəməzdim.

Heydər Əliyev: Bilirsiniz, Azərbaycan, görünür, onunla fərqlənir ki, müstəqillik əldə etdiyi vaxtdan bəri bu müstəqilliyi tam həcmdə həyata keçirir. Azərbaycanda xarici qoşunlar, xarici hərbi bazalar yoxdur. Hərçənd Rusiya tərəfindən cəhdlər olmuşdur. Məsələn, Rusiya sərhəd qoşunlarının komandanı general Nikolayev vardı, o, 2-3 il buna çalışdı, buraya gəlib-gedir və deyirdi ki, bilirsinizmi, gəlin, İranla sərhədi birlikdə qoruyaq. Soruşuram: Niyə? O deyir: Bilirsinizmi, oradan hansısa cinayətkarlar, casuslar, başqaları gəlir, biz MDB-ni qorumalıyıq. Mən deyirəm: MDB ittifaqıdır, burada hər bir dövlət öz sərhədlərini qoruyur və beləliklə, biz MDB məkanını da qoruyuruq. Onların hətta belə bir termini var, – hüquqşünas kimi sizin hüquqla əlaqəniz var, – MDB-nin xarici

sərhədləri. MDB-nin xarici sərhədləri nə olan şeydir? Mən dedim: Mənə izahat verin – MDB-nin xarici sərhədləri nə olan şeydir? Sən demə, Ermənistanda Türkiyə ilə sərhədi Ermənistan sərhədləri ilə yanaşı, Rusiya sərhədçiləri də qoruyurlar və bu, MDB-nin xarici sərhədləri adlanır. Mən deyirəm: Müsaidənlə, bax, Avropa Birliyi var, o, hətta müstəqil Dövlətlər Birliyindən də sıx birlikdir. Nədir, onların orada xarici sərhədi var? Avropa Birliyində bəlkə də üstün mövqe tutan bir ölkə kimi Almaniyaya deyir ki, bilirsinizmi, gəlin, Çexiyanın sərhədini də, İtaliyanın sərhədini də birgə qoruyaq? Xeyr. Başa düşürsünüz mü, bu anlaşılmazlıqdır, cəfəngiyyətdir. Amma di gəl ki, belə fikirlər geniş yayılmışdır. Buna görə də o, buraya gəlir, bizə deyirdi ki, bilirsinizmi, gəlin biz sizinlə MDB-nin xarici sərhədlərini qoruyaq. Mən ona dedim: Bilirsiniz, siz öz sərhədini etibarlı surətdə qorumağa çalışın, biz isə öz sərhədimizi bacardığımız kimi qoruyacağıq.

“Çox şey itirdilər”

Heydər Əliyev Ermənistanın nəhəng enerji layihələrindən kənarında qalmasını ermənilərin öz günahı ucbatından baş verdiyini bildirmişdi:

– Bakı–Tbilisi–Ceyhan müqaviləsi qəti şəkildə imzalanmışdır. Onun Türkiyə üçün əhəmiyyəti var, Gürcüstan üçün əhəmiyyəti var. Onlar tranzitdən böyük mənfəət götürəcəklər. Elə həmin Bakı–Ceyhan layihəsi ilə əlaqədar olduqca çoxlu şirkət müraciət edir və bu neft kəmərinin inşasına qoşulmağı xahiş edirlər, çünki onun dəyəri 2 milyard 400 milyon dollardır. Yeri gəlmişkən, biz vaxtilə ermənilərə təklif etdik: gəlin, neft kəmərinin Türkiyəyə Gürcüstandan deyil, Ermənistandan çəkək. Amma onlar məsələni həll etməkdən boyun qaçırdılar və çox şey itirdilər, çünki münaqişəyə əvvəl-axır son qoyulacaqdır.

“Heç nə vəd etmirəm”

1993-cü ildə Milli Məclisin Sədri seçildikdən sonra bəzi deputatların Heydər Əliyevin nələrdə vəd etmək istəyi barədə suallarına onun münasibəti birmənalı olmuşdu.

Sual: Bu gün bütün Azərbaycanın taleyi Sizin əlinizdədir. Çox ağır yük deyilmə?

Cavab: Bir daha demək istəyirəm ki, bugünkü vəzifəni tutmaq arzusunda deyildim. Hakimiyyətin ləzzətini görmüşəm – düşünürdüyü qədər şirin deyil. Bəzilərinə elə gəlir ki, yenidən bu ləzzəti dadmaq istəmişəm. İstəmirəm. Hakimiyyətdən çəkilməyə də hazırım. Lakin bu gün adamlar mənə baxırlar. Özü də ümidlə baxırlar. Hərçənd mən o adamlardan deyiləm ki, deyəm: Siz mənə seçin, dərhal müharibəni qurtarım və yarım ildən sonra yağ-bal içində yaşayacaqsınız, – yox! Mən Elçibəy deyiləm. Milli Məclisin – bizim Ali Sovetin deputatları məndən soruşurlar ki, bizə nə vəd edirsiniz? Birmənalı cavab verdim: Heç nə! Mən peyğəmbər deyiləm və sabah nə olacağını da bilmirəm. Bəlkə daha da pis olacaq. Lakin bir şeyi bilirəm: bu dəhşətli anda hər şeyi atıb getmək – adamlara xəyanət etmək deməkdir.

“Bu bina cinayətkarlar yuvasına döndü”

Müstəqilliyin ilk illərində özbaşınalıq və hərc-mərclik ölkənin bütün orqanlarına sirayət etmişdi. Bu baxımdan, Daxili İşlər Nazirliyi də istisna olmamışdı. Daxili İşlər Nazirliyinin kollektivi ilə görüşdə ulu öndər həmin dövrdə baş verənləri belə xatırlamışdı:

– Dünyanın heç bir ölkəsində, o cümlədən, demokratiya nöqtəy-nəzərindən, dövlətçilik baxımından ən inkişaf etmiş ölkələrdə polis orqanları si-

yasətə qoşulmur, siyasətdən kənarada durur, heç bir siyasi tədbirdə, siyasi proseslərdə iştirak edə bilməzlər: Onlar dövlətə xidmət edir, dövlətin möhkəmlənməsinə, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin təmin olunmasına xidmət edirlər. Bu, Amerikada da belədir, İngiltərədə də, Fransada da, Türkiyədə də, İranda da və başqa ölkələrdə də. Lakin yadıınıza salın, bu binanın divarları içərisində nə kimi çirkin əhval-ruhiyyə, hallar meydana çıxdı. Buraya gəlmiş, polis işini bilməyən adam, peşə hazırlığı olmayan adam və mənəviyyətcə pozğun mövqələrdə duran adamlar burada cürbəcür təşkilatlar yaradıblar – “Boz qurd” təşkilatı, “Boz qurd” fəxri adı...

Bu bina, bu orqan Azərbaycanda dövləti qorumaq əvəzinə, dövlətə xidmət etmək, ictimai asayışı qorumaq, cinayətkarlığa qarşı mübarizə aparmaq əvəzinə, bəzən cinayətkarlar yuvasına döndü, burada cürbəcür siyasi proseslər və sizə deyə bilərəm ki, çox primitiv səviyyədə, mədəniyyətdən kənar səviyyədə siyasi proseslər meydana çıxdı. Təəssüf ki, Azərbaycanın o vaxt ümumi mühiti elə idi ki, onlar bizim informasiya orqanları tərəfindən təbliğ edilirdi, hətta bəzi adamlar tərəfindən böyük ruh yüksəkliyi ilə qəbul olunurdu. Şübhəsiz ki, onlar da elə o səviyyədə olan adamlar idi. Mən Türkiyənin dövlət rəhbərləri ilə dəfələrlə söhbət aparmışam. “Boz qurd”, ümumiyyətlə, Türkiyədə meydana gəlmiş bir hərəkatdır. Şübhəsiz ki, biz demokratik prinsiplərə riayət edərək heç bir ictimai-siyasi hərəkatın meydana gəlməsinə etiraz etməmişik və etiraz etmirik. Ancaq “Boz qurd”un məkanı, vətəni olan Türkiyədə heç vaxt polis “Boz qurd”a qoşulmayıbdır. Polis orqanlarında “Boz qurd” heç bir fəaliyyət göstərməyibdir. İndi görün nə qədər iyrenc, dəhşətli və gülməli haldır ki, burada Daxili İşlər naziri özbaşına belə bir fəxri ad müəyyənləşdirib. Yaxşı polis işçisinin ən yüksək fəxri adı “Boz qurd” adı idi. Bu, nə qədər əcaibdir!

“Ürəyim dağa döndü”

Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə gənclərin dünyanın qabaqcıl ali təhsil ocaqlarında təhsil almasına xüsusi qayğı göstərmişdir. O, müstəqillik dövründə bu ənənənin davam etdirilməsinin mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayırdı:

– Xatirimdədir. Moskvada təhsil alan azərbaycanlı gənclərlə bir neçə dəfə görüş keçirmişdik. Belə görüşlərdən biri MXAT-ın binasında olmuşdu. O vaxtkı ali təhsil naziri, şəhərin rəhbərləri, Moskvadakı bütün institutların rektorları, tanınmış professorlar oraya toplaşmışdı. Səlim ağzınadək dolu idi. Orada Cəbrayıl rayonunun dağ kəndindən olan bir gənc – adı yadımda deyil, Moskva Universitetinin humanitar fakültələrindən birinin 4-cü kursunun əlaçı tələbəsi idi, – rus dilində çıxış edəndə ürəyim dağa döndü. Biz bu yoldan da istifadə etmi-

şik və güman edirəm ki, düz etmişik. Bundan sonra da bu yollardan istifadə etmək lazımdır. Amma indi, təsəvvür edin, Moskvada universitetdə tələbə oxutmaq üçün nə qədər pul vermək lazımdır. Sankt-Peterburq Universitetində də, həmçinin. Bunu bilirsinizmi? Amma o vaxtlar pul vermək söhbəti yox idi, əksinə, təhsil almağa göndərilən azərbaycanlı tələbələr təqaüd alırdılar. Bundan əlavə, onlara maddi yardım da göstərilirdi.

Bu mütəxəssislər bizim üçün dəyərli mütəxəssislərdir. Təəssüf ki, həmin ali məktəblərdə təhsil almış mütəxəssislərdən son illərdə səmərəli istifadə olunmadı, onlar dağılıb hərə bir tərəfə getdi, qoyduğumuz ənənə də müəyyən qədər pozuldu. Biz indi başqa şəraitdə yaşayırıq. Gənclərimizi xaricə – Londona da, Amerikaya da, Türkiyəyə də, Şərqi ölkələrinə, Moskvaya, Sankt-Peterburqa da göndərməliyik. Beləliklə də gənclərimizin təhsil diapazonunu, müxtəlif sahələrdə mütəxəssislər hazırlanmasının diapazonunu genişləndirəcəyik və müstəqil Azərbaycan üçün yeni intellektual nəsil yetişdirəcəyik. Bunu etməliyik, bu bizim vəzifəmizdir

“Müəllim adı yüksək addır”

Azərbaycanda hörmət əlaməti olaraq adamların biri-birinə “müəllim” deyə müraciət etməsinin səbəbini ulu öndər Bakı şəhərinin təhsil işçiləri ilə görüşdə belə əsaslandırılmışdı:

– Məktəb, müəllimlər həmişə xalq, insanlar arasında, ictimaiyyətdə hörmət, ehtiram qazanmışlar və buna layiq olmuşlar. Müəllim adı yüksək addır. Azərbaycanda müəllimə daim böyük hörmət olmuşdur. Müəllim cəmiyyətdə tanınan, seçilən, hörmət edilən şəxs olmuşdur. Heç də təsadüfi deyildir ki, dilimizdə insanların bir-birinə müraciət formasında “müəllim” sözü şəxslərin müəllim olub-olmamasından asılı olmayaraq istifadə edilib. Bizdə bu ənənə çoxdan yaranıb və hamı bir-birinə müraciət edərkən qarşısındakı şəxsə hörmət və ehtiram əlaməti olaraq “müəllim” deyir. Çoxları heç müəllim deyil, amma biz bir-birimizə müraciət edərkən “ağa”, “cənab”, “bey” deyil, “müəllim” deyirik. Bu, təsadüfi deyil. Bəlkə də başqa xalqlarda belə müraciət forması yoxdur. Bu, ondan irəli gəlir ki, xalqımız savadsızlıqdan, gerilikdən, ətəldən bugünkü günə qısa tarixi bir müddətdə gəlib çatmaqda müəllimlərin rolunu qiymətləndirir və qarşısındakı adama hörmət əlaməti olaraq “müəllim” deyir. Ona görə də müəllimin cəmiyyətdə xüsusi yeri olduğu artıq heç kəsdə şübhə oymayıb. Müəllimə hörmət, ehtiram həmişə olub, bu gün də var, gələcəkdə də olmalıdır.

(ardı var)

Faiq SADIQOV,
Əməkdar jurnalist